

פרשת דברים

ושפטם צדק בין איש ובין אחיו ובין גרו (פ"א ט"ז), ובסנהדרין ז' ע"ב ובין גרו אמר רבי יהודה אפילו בין תנור לכירים, ופי' רש"י דקאי על חלוקה כשמחלקים ביניהם דתנור עודף על הכירה וצריך להוסיף עליו דמים, אולם בפי' ר"ח שם כ' וכך צריך להיות בקי כמה הרחקת תנור מן הכותל או מן המעזיבה שתחת התנור וכמה הרחקת הכירה והמחזיק בכירה אין לו לעשות וכיוצא בדינים הללו ולא יהיו [קל] בעיני מפני שהן כן בלא נשיאות ממון ובלא נתינת ממון עכ"ל, ולפי פי' ר"ח מצינו מקור לדין הרחקת נזיקין מן התורה, וע' בקרית ספר פ"ט מהל' שכנים שכל ההרחקות הם דרבנן, דאילו מה"ת אם הזיק חייב לשלם ורבנן תיקנו הרחקה כדי שלא יבא לחבירו היזק מחמתו.

רק נשיכם וטפכם ומקנכם ידעתי כי מקנה רב לכם ישבו בעריכם אשר נתתי לכם [פ"ג י"ט].

והנה בבכורים פ"א מ"י רבי יוסי הגלילי אומר אין מביאין בכורים מעבר הירדן שאינה ארץ זבת חלב ודבש, וכי הר"ש בירושל' (הל' ח) תני אשר נתתה לי ולא שנטלתי מעצמי מה דביניהון א"ר בון חצי שבת מנשה ביניהון מאן דאמר אשר נתתה לי ולא שנטלתי מעצמי חצי שבת מנשה לא לקחו מעצמן מאן דאמר ארץ זבת חלב ודבש אפילו כן אינה ארץ זבת חלב ודבש ע"כ.

ומבואר שחלק בני גד ובני ראובן לא חשיב נתת לי אלא נטלתי, וצ"ע בלי הפסוק כאן אשר נתתי לכם.

תשעה באב

הנה בתענית צבור עולין הכהנים לדוכן במנחה כמבואר בס"י קכ"ט, ויש לדון בכהן שצריך לאכול אם עולה לדוכן, ובכף החיים ס"ק ה' כ' שאינו עולה ובשו"ת גנת ורדים ככלל א' ס"י מ"ט כ' שעולה, ולכא' הרי בכל השנה אין עולים במנחה משום חשש שכרות ורק בתענית צבור אין חשש שכרות, אבל מי שאינו מתענה לכא' יהא בו חשש שכרות וע"ש בגנת ורדים דאיירי לענין תענית שקבלו הצבור שכהן שלא התענה יכול לישא כפיו ואין לחוש שאותו שאינו מתענה יוסיף חטא על פשע ויבא לבית הכנסת לישא כפיו כשהוא בשכרות, ויל"ע אם ס' זו שייכא גם במי שאינו מתענה מחמת שהוא חולה.

והנה בכף החיים כ' שלא יעלה וכפי הנראה משום חשש שכרות, אבל יש לדון שזה בכל תע"צ אבל בת"ב אפשר שאין חשש שכרות שהרי אין שותים בו יין והרי נוהגים שאף מר"ח אין שותים יין, וצ"ע אם ע"י מנהג זה סגי שלא יהא בכלל חשש שכרות, והרי בכל תשעת הימים אין עולים לדוכן במנחה, אלא שיש לדחות שהרי מבואר שבמנחה ביו"כ ג"כ אין עולים לדוכן גזירה אטו מנחה של כל השנה, ורק מנחה של תענית שדומה לנעילה אין חשש אטו מנחה שכל כל השנה, וכמבואר בתענית כ"ו ב', וא"כ מה"ט בכל תשעת הימים יש חשש אטו כל השנה, אבל בת"ב אין חשש זה וי"ל. אבל לכא' י"ל עוד שהרי בתענית לי' ע"ב אי' כל האוכל האוכל בשר ושותה יין בטי' באב עליו הכתוב אומר ותהי עונותם על עצמותם,

ואם אסור מדינא לשתות יין בת"ב א"כ אין לחוש לכרות, אך רש"י שם מבואר דקאי על סעודה מפסקת, וכן בשו"ע ס"י תקנ"ד סכ"ד מבואר שזה קאי על סעודה מפסקת, וידוע שדנו אם ד"ז קאי גם על ט"ב והביאו מח"י מרן רי"ז הלוי הל' תענית שאיסור לאכול בשר ויין בסעודה מפסקת שאז יש הנהגת אנינות ובת"ב הנהגת אבילות וא"כ כל האיסור רק בסעודה מפסקת שכן אונן אסור בבשר ויין אבל אבל אין נאסר בבשר ויין, ועפ"ז הובא שהגר"ז בתענית ת"ב שכחל ביום א' שחולה וכדו' שאינו מתענה יכול להבדיל על היין, וע' בס' פניני רבינו הגרי"ז (עמ' תקי"ח עד עמ' תקל"ה) שהאריך בזה, ואם יש איסור לשתות יין בת"ב הרי שאין חשש שכרות אבל אם

האיסור רק בשעת סעודה מפסקת א"כ בת"ב אינו אלא מחמת המנהג, וא"כ צ"ע אם מחמת המנהג סגי שע"כ אין חשש שכרות, וביותר שאם אירע ביום ראשון יש לחוש שעשה הבדלה על היין לפי ד' הגרי"ז הנ"ל.

וע' במ"ב ס"י קכ"ח ס"ק קמ"א שהביא ממג"א שאם שטה שאר משכרין המשכרים מותר לעלות לדוכן, והביא מכמה אחרונים שחולקים שאסור לעלות לדוכן, ולפי' הרי שוב יש לחוש שמא שטה שאר משקין המשכרים.

פרשת ואתחנן

ואתחנן אל ד' בעת ההיא לאמר כו', בס' מנחה בלולה הק' למה לא התפלל אהרן להכנס לארץ, ות"י שלא יאמרו שרוצה משום מתנות כהונה, והק' ע"ז שמשא לוי היה ולמה לא חשש שהוא משום מעשר ראשון.

והנה ע' רא"ש גיטין פ' הניזקין ס"י י"ב שאין נאמן לומר כהן אני משום שבח מתנות כהונה, וכמדו' שלא מצינו כן בלוי ומשמע שמשום שמתנות כהונה מרובות ע"כ חיישי' משא"כ בלוי שאין לו אלא מעשר

ראשון.

אבל יש להק' שבזבחים ק"ב א' פליגי תנאים אם משה רבינו הי' כ"ג רק בשבעת ימי המילואים או שכל השנים היה כהן גדול, וע"ש בדף ק"א ב' משה רבינו כהן גדול היה וחולק בקדשי שמים, וא"כ אילו היה נכנס לארץ היה לו כל מתנות כהונה ומאי שנא משה מאהרן.

והנה בזבחים שם א"י שלא היה משה כשר לראי' נגעים משום דאהרן ובניו כתיב בפרשה, וע' בקו' ממו"ר הרב מפוניבז' זללה"ה שנקט כן מס' שלא היה מוזהר על טומאת מת, ועמש"כ בגליון זה"ל פ' קרח לענין קטורת.

ולפי"ז אפ"ל שהרי גם בפי' קרח גבי מתנות כהונה כתיב אהרן ובניו, וא"כ לא היה למשה חלק בהם ורק לענין קדשי שמים אמרו שהיה נוטל משום דכתיב למשה היה למנה אבל בקדשי הגבול לא. (ועמש"כ בזה בענין מומין בכהונה ומלכות בצה"ל סוף שמות).

כמחותרת, והיינו שנענשו משום שלא עשו פתחים כמחותרת פטורים ממזוזה אלא עשו פתחים שחייבים במזוזה וביטלו מצות מזוזה ולכך נענשו, ופרש"י שפתח כמחותרת היינו שאין לו פצימין וע"כ פטור ממזוזה, ולכאוי להנובי"י היה אפ"ל דאירי בפתח שוכב על הארץ, ויל"ע מדלא פירש"י כן אם מוכח דס"ל שגם באופן זה חייב במזוזה.

פרשת עקב

ואכלת ושבעת וברכת את ד' אלקיך, בברכות מ"ו א' שאורח מברך לבע"ה יהי רצון שלא יבוש בעל הבית כו', והנה ובב"ק מ"א ב' שמעון העמסוני ואמרי לה נחמיה העמסוני היה דורש כל אתין שבתורה כיון שהגיע לאת ד' אלקיך תירא פירש כו' עד שבא ר"ע ודרש את ד' אלקיך תירא לרבות ת"ח. ויש לברר מה מרבים מוברכת את ד' אלקיך, ובס' כף החיים סי' ר"א ס"ק י"א הביא מדרשות מהר"ש שנתרבה כאן בברכת האורח, וכן בתו' שאנץ סוטה ל"ג א' ויש אומר בפשוט שצריך לברך בעל הבית דכתיב וברכת את ואת רבויא הוא לרבות את בעל הבית.

והנה נפ"מ באורח שמסופק אם בירך לבעה"ב שספק דאורייתא לחומרא, וכן אם יש כמה אורחים וא' מברך ומוציא השאר, שאם המברך הוא בן י"ג שנה ואין ידוע אם הביא ב' שערות שאין סומכים על חזקה דרבא לענין דאורייתא כמבואר במ"ב סי' נ"ה ס"ק מ' וס"ק ל"א.

א. איך יתכן שבתשעה באב יקראו לספר תורה ארבעה קרואים.

ב. איך אומרים עוף בלשון נקבה

ג. בגמ' נדפס פי' רשב"ם על ב"ב מדף כ"ט, האם רשב"ם התחיל

לפ' שם או שפי' גם פרק ב'

א. ברמ"א (או"ח סי' קל"ה ס"א), כתב "אם היו שני חתנים בבית הכנסת, והם ישראלים, מותר להוסיף לקרות רביעי, דלדידהו הוי כיום טוב שמותר להוסיף", ונראה דהוא הדין לשני בעלי ברית, שהרי יו"ט שלהם הוא, כדאיתא לקמן (סי' תקנ"ט).

נמצא שבתשעה באב אם היו שני בעלי ברית ושניהם ישראלים, יעלו שניהם ונמצא שיקראו ד' קרואים, ומיהו אפשר שכיון שיש קריאת התורה במנחה הרי אפשר ליתן לאחד מהם במנחה, אך נפק"מ אם היו שלשה בעלי ברית ישראלים, שאז יתנו לשנים בשחרית, ונמצא ד' קרואים, ואחד במנחה, אבל במנחה אי אפשר להוסיף ולקרות ד' קרואים, משום שלא מצינו במועד ארבעה קרואים, אלא בשחרית, ולא במנחה, וא"כ נמצא שבשחרית בתשעה באב יקראו לארבעה קרואים. [אולם הבדק הבית, והמגן אברהם, והמשנה ברורה, (שם), כתבו דלא כהרמ"א, ושאיין נוהגים להוסיף קרואים כשיש חתן, או ברית מילה].

ב. בתו' ב"מ דף צ"א א' תד"ה מין בפ"ק דע"ז דף כ' שלא יסתכל אדם לא בחמור ולא בחמורה לא בחזיר ולא בחזירה לא בעוף ולא בעופפת בשעה שנוקקין, ובגמ' ע"ז לפנינו לא הוזכר לשון זה אבל בתו' הביאו כן מהגמ'.

ג. רשב"ם ב"ב דף נ' ע"ב ד"ה רב מרי אמר כו' כבר פירשנו בלא יחפור.

ויאמר ד' אלי רב לך אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה. בקובץ שעורים קדושין (סי' קל"ב) הביא מדרש שמשו רבינו אמר בתפילתו שיכנס לארץ, אהבתי את אדוני זה הקב"ה את אשתי זו התורה ואת בני אלו ישראל לא אצא חפשי, והקב"ה השיב לו אל תוסיף דבר אלי עוד בדבר הזה, והביא ששמע מהגר"ח בשם מהרי"ל דיסקין שבטענה זו היה משה צריך לזכות, אבל הקב"ה אמר לו אל תוסף דבר עלי היינו שלא יחזור וישנה וכתוב אם אמר יאמר עד שיאמר וישנה,

ואין מובן שהרי אין הרציעה חובה אלא רשות וא"כ מה בכך שיאמר וישנה. ועי' ברש"י כ"א ב' ד"ה ויעשה בעל מום ומה בכך והלא רציעה מצוה היא.

בפתחי תשובה יו"ד ריש הל' מזוזה סי' רפ"ה ס"ק א' כי שאף שעל מ"ע כופין, אבל על מ"ע דמזוזה אין כופין משום דכתיב למען ירבו והרי קימ"ל בחולין ק"י כל מ"ע שמתן שכרה בצידה אין כופין עליה.

והנה מזוזה נאמרה בפ' שמע ובפ' והיה אם שמוע ובפ' והיה אם שמוע נאמר למען ירבו ימיכם ובפ' שמע לא נאמר למען ירבו, ומבואר בפ"ת שגם באופן זה חשיב מ"ע שמתן שכרה בצידה ואין כופין, אולם במנ"ח מצוה תע"ט כי שרק אם בכל מקום שנאמרה המצוה נאמר מתן שכרה בצידה אין כופין, אבל אם במקום אחד נאמרה המצוה ומתן שכרה בצידה ובמקום אחר נאמרה המצוה ולא נכתב מתן שכרה בצידה כופין, וכי' שמה"ט כופין על מזוזה משום שבמקום א' אין מתן שכרה בצידה, והיינו שאמנם אין כופין מצד המצוה שמתן שכרה בצידה אבל כופין מצד המצוה שאין מתן שכרה בצידה.

והנה בטעם שמתן שכרה בצידה אין כופין היי' אפ"ל משום שמסתמא יעשה המצוה, וא"כ מה בכך שיש עוד מצוה דהרי מ"מ מסתמא יקיים, אבל ברש"י חולין ק"י כ' שמתן שכרה בצדה למען יאריכון ימיד לכך פירש מתן שכרה לומר אם לא תקיימנה זהו עונשו שלא תטול שכר זה, ואפשר שהוא גילוי שאין לכפות על מצוה זו, ולפ"ז יש לדון אם מצוה זו נאמרה שנית אם כופין עליה.

ובפמ"ג סי' תרפ"ז באשל אברהם ס"ק ב' דן אם כופין על מתנות לאביונים באופן שכבר קיים צדקה ואין עליו לאו אלא רק מצוה והרי מ"ע שמתן שכרה בצידה אין כופין, וצ"ב דאף שבצדקה מתן שכרה בצידה אבל על מצות מתנות לאביונים לא נאמר מתן שכרה בצידה, ואף להשי' שאם מתן שכרה בצידה ודאי יקיים אבל אפשר שיעשה זאת למחר ויקיים רק צדקה ולא יקיים מצות מתנות לאביונים.

ויש לדון בחיוב מזוזה דרבנן אם כופין אם בזה נאמר ג"כ למען ירבו ימיכם, ועי' מש"כ בצה"ל פי' ראה לענין שמיטה דרבנן ומעשר דרבנן.

בשו"ת נודע ביהודה תנינא חיו"ד סי' קפ"ד והו"ד בפתחי תשובה יו"ד סי' רפ"ז ס"ק א' כי שמרתך שפתחו הוא על שטח הארץ והמזוזות והמשקוף וגם הדלת הכל שוכבים על שטח הארץ פטור ממזוזה והביא ראי' מקדושין כ"ב ע"ב מה מזוזה מעומד כו' ועוד הביא ראי' מד' רש"י במנחות ל"ד ע"א ע"ש, והנה בשבת ל"ב ע"ב בעון מזוזה נמי מהכא דכתיב לא במחותרת מצאתים שעשו פתחים